

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Wiedza o społeczeństwie
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Forma/Formy arkusza:</i>	MWOP-R0-100, MWOP-R0-200.
<i>Termin egzaminu:</i>	7 czerwca 2024 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	28 czerwca 2024 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024¹	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego oraz wybrane współczesne procesy społeczne. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł (np. wykresy [...]) [...].	(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 2) Zdający charakteryzuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – współczesne typy rodziny [...]. (SP) II. Rodzina. 1) Zdający charakteryzuje rodzinę jako grupę społeczną; przedstawia rolę rodziców [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Model partnerski z definicji zakłada równość obowiązków. Model tradycyjny i model odwrócony można potraktować jako zakładające symetrię – jedno z małżonków pracuje zawodowo, drugie pracuje niezarobkowo: prowadzi dom i wychowuje dzieci.

Typ 2.: Jedynie model mieszany zakłada z definicji, że nie ma symetrii, jako że jedno z małżonków jest silniej obciążone obowiązkami niż drugie – oboje pracują zawodowo, a tylko jedno zajmuje się domem i wychowaniem dzieci.

Zadanie 1.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy [...]) [...].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz.U. poz. 1246).

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. P

Zadanie 2.1. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego [...].	(ZR) II. Różnorodność kulturowa. 1) Zdający charakteryzuje społeczeństwa [...] nomadyczne [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Spółeczeństwo przedstawione w tekście charakteryzuje się koczowniczym trybem życia – ludzie przemieszczają się w związku z hodowlą zwierząt, co jest typowe dla społeczeństw nomadycznych.

Zadanie 2.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego [...].	(ZR) II. Różnorodność kulturowa. 1) Zdający charakteryzuje społeczeństwa [...] nomadyczne [...]; charakteryzuje wybraną współczesną społeczność tego typu. (ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 9) Zdający przedstawia specyfikę społeczno-kulturową wybranych rdzennych grup autochtonicznych [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Kwestia pamięci społecznej –

Utrzymuje się legenda, że tuareskie rody zjednoczyła kobieta.

Kwestia stosunków społecznych –

Typ 1.: Kobiety mają bardzo wysoki status społeczny.

Typ 2.: To mężczyźni zasłaniają twarz, a nie – jak w typowym tradycyjnym społeczeństwie muzułmańskim – kobiety.

Zadanie 3. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego [...].	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 2) Zdający charakteryzuje na przykładach różne rodzaje norm społecznych (w tym ich genezę), wyjaśnia [...] skutki łamania tych norm.

Zadanie 3.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie dwóch różnic.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Obyczaje są normami lub regułami wyznaczanymi przez grupę, a zwyczaje wywodzą się z indywidualnych nawyków.

Typ 2.: Obyczaj obowiązuje w grupie społecznej, a zwyczaj może mieć także charakter indywidualny.

Typ 3.: Naruszenie obyczaju może podlegać sankcjom społecznym, podczas gdy osobie naruszającej zwyczaj nie grożą konsekwencje.

Zadanie 3.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Typ 1.: prawne

Typ 2.: moralne / etyczne

Typ 3.: religijne

Zadanie 4.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia [...] procesy społeczne [...] we współczesnym świecie. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł (np. wykresy [...]) [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 1) Zdający [...] wyjaśnia uwarunkowania pionowej [...] ruchliwości społecznej. 3) Zdający przedstawia strukturę warstwową współczesnego społeczeństwa polskiego. 5) Zdający porównuje skalę nierówności społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Tak.

Uzasadnienie – Do 10% najlepiej zarabiających trafiało w 2001 r. 35% dochodów, a w 2015 – 40%, a 50% najslabiej zarabiających zmniejszyło swój udział w dochodzie (o ok. 2 punkty procentowe).

Zadanie 4.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia [...] procesy społeczne [...] we współczesnym świecie. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne, polityczne [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 1) Zdający [...] wyjaśnia uwarunkowania pionowej [...] ruchliwości społecznej. 2) Zdający analizuje sposoby adaptacji klas społecznych do zmiany społeczno-gospodarczej w Rzeczypospolitej Polskiej; wskazuje na przyczyny degradacji i awansu społecznego przedstawicieli tych klas społecznych.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Wprowadzenie gospodarki wolnorynkowej wraz z restrukturyzacją gospodarki stworzyło podstawy zarówno do szybszego bogacenia się (np. prywatny biznes, uwłaszczenie nomenklatury), jak i szybszej pauperyzacji (np. w wyniku bezrobocia) różnych grup społecznych, co pogłębiło rozwarstwienie dochodów.

Zadanie 5.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 4) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka.	(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja. 8) Zdający przedstawia założenia [...] nazizmu [...]. (ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 6) Zdający [...] przedstawia problem łamania praw człowieka w wybranym państwie niedemokratycznym. (SP) VIII. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna. 5) Zdający [...] rozpoznaje przejawy [...] antysemityzmu [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Jedna z sióstr Alice Urbach została zamordowana w łódzkim getcie stworzonym przez Niemców w okresie II wojny światowej, a dwie – w niemieckim nazistowskim obozie zagłady w Treblince.

Zadanie 5.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 2) Zdający charakteryzuje na przykładach różne rodzaje norm społecznych (w tym ich genezę), wyjaśnia [...] skutki łamania tych norm.

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- Po II wojnie światowej dalej sprzedawano książkę kucharską autorstwa Alice Urbach jako książkę autorstwa działacza nazistowskiego.
 – W 1974 roku Alice Urbach pisała do wydawnictwa w sprawie przywłaszczenia jej książki, a wydawnictwo stwierdziło, że „spłonęły archiwa i nie ma dowodu, kto jest autorem” (a przecież pozycja z Alice Urbach jako autorką była w latach 30. XX w. rozchwytywana i dodrukowywana).

Zadanie 6.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 1) Zdający [...] przedstawia uwarunkowania procesu kształtowania i zmiany postaw. 2) Zdający [...] wyjaśnia mechanizm kontroli społecznej [...]. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 5) Zdający wyjaśnia charakter procesu socjalizacji; podaje przykłady wpływu społecznego w różnych dziedzinach życia; analizuje przypadki [...] konformizmu [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Tak.

Uzasadnienie – Internalizacja to najwyższe stadium konformizmu oznaczające przyjęcie norm i uznanie ich za własne. Można to wiązać ze stwierdzeniem, że kultura w dużym stopniu określa sposób postrzegania przez nas rzeczywistości, nasze obyczaje i reakcje, a cywilizacyjne nawyki dominują nad racjonalnymi wyborami.

Zadanie 6.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający analizuje różnorodne postawy i zachowania społeczno-polityczne [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...]. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.	(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja. 6) Zdający porównuje założenia myśli liberalnej i konserwatywnej. 11) Zdający analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej.

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Autor niechętnie odnosi się do „emancypacji” określanej jako „fetysz współczesności” – inaczej niż ta doktryna, nie uznaje on, że ludzie mogą dowolnie ukształtować siebie samych i świat.

Typ 2.: Ideologów emancypacji autor określa jako upajających się wizją niszczenia tradycji.

Typ 3.: Autor podkreśla, że to kultura, naród, tradycja wpływają w większym stopniu na człowieka niż jego racjonalność.

Zadanie 7.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający porównuje ścieżkę legislacyjną wymaganą do zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, tworzenia ustaw [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne przyporządkowanie dwóch liter.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Rozpoczęcie – C

Zakończenie – D

Zadanie 7.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający przedstawia strukturę [...] Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej [...]; wymienia kompetencje [...] Zgromadzenia Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Na grafice podano organ uchwalający jako Zgromadzenie Narodowe, a jego członkami są zarówno posłowie, jak i senatorowie.

Typ 2.: Liczba oddanych głosów (497) nie może dotyczyć wyłącznie posłów, gdyż jest ich 460; dotyczy ona – jak także podano – członków Zgromadzenia Narodowego.

Zadanie 7.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZR) 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.	(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja. 16) Zdający [...] rozważa, na ile polska demokratyzacja przełomu lat 80. i 90. XX wieku miała charakter reformy, a na ile – rewolucji.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Przepisy pochodzą z konstytucji z 1997 roku, a więc nie mogły zostać zastosowane w procedurze jej uchwalania.

Typ 2.: Referendum z grafiki zostało przeprowadzone na podstawie ustawy (z 1992 r.), która nie przewidywała wymogu frekwencji.

Zadanie 8.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...].	(ZR) VII. Rywalizacja o władzę. 4) Zdający [...] przedstawia na przykładach poszczególnych państw systemy partyjne w państwach demokratycznych: dwupartyjny [...]. (ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 3) Zdający charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – parlamentarno-gabinetowy (na przykładzie Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej) [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- (Izby) Gmin
-

Typ 1.: większościowego

Typ 2.: większości względnej

Typ 3.: jednomandatowych okręgów wyborczych (JOW-ów)

Zadanie 8.2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...]. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) VII. Rywalizacja o władzę. 6) Zdający analizuje systemy partyjne w wybranych państwach demokratycznych ([...] Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej [...]). 9) Zdający porównuje typy systemów wyborczych i analizuje ich wpływ na systemy partyjne [...]. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] porównuje ordynację proporcjonalną i większościową; analizuje potencjalne wady i zalety każdego z tych systemów wyborczych.

Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawne określenie dysproporcji i ich wyjaśnienie (w przypadku obu partii).
 1 pkt – poprawne określenie dysproporcji i jej wyjaśnienie (w przypadku jednej partii).
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

UKIP – Widzimy znaczącą niedoreprezentację – w systemie proporcjonalnym partia uzyskałaby około 80 mandatów. W systemie brytyjskim wynik w skali kraju nic nie daje bez zwycięstw w okręgach, a przedstawiciel tej partii wygrał tylko w jednym.

SNP – Widzimy znaczącą nadreprezentację w parlamencie – prawie 100% mandatów więcej niż przy zastosowaniu proporcjonalności. SNP dostało w skali kraju 4,7% głosów, ale wygrało aż w 56 JOW-ach.

Zadanie 9.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

B

Zadanie 9.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 21) Zdający przedstawia [...] środki karne unormowane w [...] Kodeksie karnym w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Odbywanie kary pozbawienia wolności, o ile sąd nie orzekł środka karnego w postaci pozbawienia praw politycznych, nie oznacza wykluczenia z głosowania.

Typ 2.: W Polsce tworzone są komisje wyborcze w więzieniach, a zatem przynajmniej część więźniów nie jest pozbawiona możliwości głosowania.

Zadanie 10.1. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...]. 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta – klasyczny prezydencki (na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki) [...]. 5) Zdający charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy – [...] superprezydencki (na przykładzie Federacji Rosyjskiej) [...]. 7) Zdający wyjaśnia mechanizmy wyłaniania rządu i jego odpowiedzialności politycznej na przykładzie [...] Federacji Rosyjskiej [...].

Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcia i sformułowanie jednego poprawnego argumentu albo sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

– Na schemacie przedstawiono model separacji władz, tymczasem w systemie rosyjskim występują elementy współzależności organów władzy wykonawczej i ustawodawczej, np. Prezydent Federacji Rosyjskiej może rozwiązać Dumę Państwową (a Duma Państwowa może wyrazić Rządowi Federacji Rosyjskiej wotum nieufności).

– Ze schematu wynika, że prezydent jest centrum dyspozycji politycznej i formalnie nie istnieje kolegialny organ władzy wykonawczej (rząd, gabinet czy Rada Ministrów z premierem na czele). Tymczasem w Rosji egzekutywa jest otwarta (dwuorganowa) – oprócz Prezydenta FR istnieje Rząd FR z Przewodniczącym Rządu FR na czele.

Zadanie 10.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji innych źródeł [...].	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 6) Zdający charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną [...]. 8) Zdający charakteryzuje typy relacji między rządem a głową państwa [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne przyporządkowanie dwóch artykułów.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. 83 / 83.1.a) / 83 ustęp 1.a)
2. 117 / 117.3. / 117 ust. 3

Zadanie 11.1. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji innych źródeł [...].	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 10) Zdający przedstawia rodzaje stanów nadzwyczajnych w Rzeczypospolitej Polskiej i warunki ich wprowadzania. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający [...] przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: ceremonialno-reprezentacyjne, w stosunku do rządu, parlamentu i władzy sądowniczej, w polityce zagranicznej oraz bezpieczeństwa państwa [...]. 9) Zdający przedstawia [...] zadania Sądu Najwyższego [...]. 10) Zdający przedstawia kompetencje [...] Trybunału Konstytucyjnego [...].

Zasady oceniania

- 2 pkt – sformułowanie trzech poprawnych argumentów.
- 1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
- 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.a: Pkt 1. – wybory do Sejmu RP zarządza obecnie Prezydent RP.

Typ 1.b: Pkt 6. – obecnie to Prezydent RP mianuje i odwołuje pełnomocnych przedstawicieli w innych państwach.

Typ 2.: Pkt 5. – obecnie Prezydent RP może wydać rozporządzenie z mocą ustawy w czasie trwania stanu wojennego na wniosek Rady Ministrów.

Typ 3.: Pkt 3. – nad zgodnością prawa z *Konstytucją RP* czuwa obecnie Trybunał Konstytucyjny.

Typ 4.: Pkt 4. – wykładnię ustaw może ustalić obecnie Sąd Najwyższy (i Trybunał Konstytucyjny).

Zadanie 11.2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji innych źródeł [...].	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 1) Zdający [...] charakteryzuje formę (jednoosobowa lub kolegialna) głowy państwa we współczesnych republikach [...]. 5) Zdający charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy – parlamentarno-komitetowy/rządy konwentu (na przykładzie Konfederacji Szwajcarii) [...].

Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawne uzupełnienie trzech luk.
- 1 pkt – poprawne uzupełnienie dwóch luk (A. i B. albo B. i C.).
- 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. kolegialnej
- B. Szwajcarii
- C. 2

Zadanie 12.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający przedstawia specyfikę [...] rodzajów referendów lokalnych w Rzeczypospolitej Polskiej; wyjaśnia, jakie warunki muszą zostać spełnione, by referendum się odbyło oraz by [...] było ważne [...]. (SP) VI. Społeczność lokalna. 3) Zdający wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie [...]; przedstawia, jak [...] mogą zostać odwołane [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Ponieważ frekwencja nie wyniosła wymaganych 3/5 biorących udział w wyborze burmistrza.

Zadanie 12.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający przedstawia specyfikę [...] rodzajów referendów lokalnych w Rzeczypospolitej Polskiej; wyjaśnia, jakie warunki muszą zostać spełnione, by referendum się odbyło [...]. (SP) VI. Społeczność lokalna. 3) Zdający wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie [...]; przedstawia, jak [...] mogą zostać odwołane [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

– 10% uprawnionych do głosowania mieszkańców gminy

– rada gminy

Zadanie 12.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 8) Zdający przedstawia organy stanowiące i wykonawcze samorządu terytorialnego na poziomie gminy [...]. (SP) VI. Społeczność lokalna. 3) Zdający wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P

2. F

Zadanie 13.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...]. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego [...].	XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 16) Zdający porównuje sytuację jednostki wynikającą z różnych form zatrudniania: umowa o pracę, umowy cywilnoprawne [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 7) Zdający [...] analizuje kasus z zakresu prawa cywilnego.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Michał nie może skorzystać z prawa do urlopu, ponieważ nie jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę (nie jest pracownikiem w rozumieniu przytoczonych przepisów prawnych).

Typ 2.: Michał nie może skorzystać z prawa do urlopu, ponieważ zarobkuje na podstawie umów cywilnoprawnych.

Zadanie 13.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...]. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego [...].	XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 15) Zdający wyjaśnia instytucje prawne prawa pracy w Rzeczypospolitej Polskiej (umowa o pracę [...]; rodzaje urlopów [...]). (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie roku i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rok – 2022

Uzasadnienie – Zgodnie z art. 155 § 1 pkt. 6 do jego stażu pracy wlicza się czas nauki (8 lat), zatem po przepracowaniu jeszcze 2 lat od ukończenia studiów Wacław uzyska prawo do pełnego urlopu.

Zadanie 14.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.	(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne, rodzinne [...]; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

D

Zadanie 14.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...]. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego [...].	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 17) Zdający wyjaśnia instytucje prawne prawa rodzinnego w Rzeczypospolitej Polskiej ([...] rozwód, separacja [...]). (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne. 7) Zdający [...] analizuje kasus z zakresu prawa [...] rodzinnego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie dwóch różnic.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

– Przy separacji nie można zawrzeć małżeństwa, a po rozwodzie można.

– Sąd może orzec zniesienie separacji, a nie może znieść rozwodu.

Zadanie 15.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] z zakresu nauk społecznych.	(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. 1) Zdający przedstawia ideę oraz historyczny rozwój praw człowieka; rozróżnia generacje praw człowieka [...]. 7) Zdający przedstawia argumenty na rzecz uniwersalności praw człowieka [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P

2. P

Zadanie 15.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] z zakresu nauk społecznych.	(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. 1) Zdający przedstawia ideę oraz historyczny rozwój praw człowieka; rozróżnia generacje praw człowieka, stosując pojęcia praw negatywnych i pozytywnych [...]. 2) Zdający przedstawia kwestie urzeczywistnienia wybranej wolności człowieka i stopnia jej ograniczenia [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

W tekście 2. jest mowa o zasadniczej różnicy między wolnością pozytywną i negatywną, przy tym tej pierwszej („wolności do”) autor się obawia. Z kolei w tekście 1. zastosowano nieco inną leksykę, zauważono napięcie między prawami wolnościowymi a socjalnymi i wskazano, że te drugie mogą dawać możliwość ingerowania władzy w prawa wolnościowe.

Zadanie 15.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.	(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. 3) Zdający wymienia katalog praw i wolności z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności [...]. (ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 16) Zdający charakteryzuje [...] działania [...] Rady Europy. (ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 1) Zdający uzasadnia znaczenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych elementów w dokończeniu zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A

1

Zadanie 16.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.	(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający przedstawia modele relacji państwo – Kościół i stosunki Rzeczypospolitej Polskiej z Kościołem katolickim (na podstawie przepisów konkordatu) [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Konkordat jest umową międzynarodową, która – zgodnie z *Konstytucją RP* – jest jednym ze źródeł powszechnie obowiązującego prawa RP.

Zadanie 16.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający przedstawia różne procedury przedratyfikacyjne w przypadku ratyfikowanych umów międzynarodowych w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający [...] przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: ceremonialno-reprezentacyjne, w stosunku do rządu, parlamentu i władzy sądowniczej, w polityce zagranicznej oraz bezpieczeństwa państwa [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Konstytucja RP wskazuje, że to Prezydent RP jest instytucją, która ratyfikuje umowy międzynarodowe. Jednak w przypadku części umów do ratyfikacji przez Prezydenta RP wymagana jest zgoda wyrażona ustawowo – jak w tym przypadku.

Zadanie 17.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego [...].	(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 7) Zdający przedstawia wielowarstwowość tożsamości narodowej na przykładzie [...] Królestwa Hiszpanii [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 4) Zdający przedstawia konflikty etniczne na obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej; lokalizuje je [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne przyporządkowanie nazwy i numeru.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Kraju Basków / C

3

Zadanie 17.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego [...].	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 12) Zdający przedstawia ustroje terytorialno-prawne we współczesnych państwach demokratycznych – wyjaśnia podział [...] ze względu na stopień decentralizacji; wykazuje różne przyczyny funkcjonowania terytoriów autonomicznych. 14) Zdający przedstawia kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej [...] na przykładzie [...] Królestwa Hiszpanii [...]. (ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 7) Zdający wyjaśnia problem separatyzmów i odnosi go do prawa międzynarodowego [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: W materiale 1. napisano, że region korzysta z bardzo szerokiej autonomii (Hiszpania jest zregionalizowanym państwem demokratycznym), stąd można stwierdzić, że – zgodnie z wykładnią z materiału 3. – Hiszpania postępuje zgodnie z zasadą równouprawnienia narodów etnicznych (choć to państwo pojmuje naród tylko w kategoriach politycznych).

Typ 2.: Baskowie są reprezentowani we władzach państwowych (centralnych i regionalnych), bo mamy autonomię Kraju Basków oraz mają oni swych przedstawicieli w parlamencie centralnym. To powoduje, że nie ma przesłanek prawnych do dezintegracji terytorialnej Hiszpanii.

Typ 3.: Według władz Hiszpanii w państwie tym jest jeden naród – Hiszpanie, stąd nie ma przesłanek do tego, by wspólnoty etniczne (określane przez władze jako regionalne) ogłosiły secesję. Zasadą konstytucyjną jest integralność terytorialna (jedna Hiszpania).

Zadanie 18.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 13) Zdający wyjaśnia pojęcia pomocy humanitarnej, współpracy rozwojowej, interwencji humanitarnej oraz misji pokojowej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

(pomoc) humanitarna

Zadanie 18.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego [...].	(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. 8) Zdający [...] przedstawia sytuację uchodźców we współczesnym świecie. (ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 11) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze [...] Bliskiego Wschodu; lokalizuje je i wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje. (ZR) XIV. Integracja europejska. 8) Zdający charakteryzuje działalność Unii Europejskiej w sferze polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa i obrony; [...] rozważa kwestię globalnej roli Unii Europejskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Tak.

Uzasadnienie – Konflikt ten doprowadził do sytuacji, w której wielu Syryjczyków uciekało z kraju i starało się o status uchodźcy.

Zadanie 19.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia politycznego [...].	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 19) Zdający przedstawia cele i główne działania inicjatyw międzynarodowych G7/8 [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 7) Zdający charakteryzuje [...] najważniejsze organy Organizacji Narodów Zjednoczonych [...]. 10) Zdający przedstawia [...] najważniejsze organy Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. P

Zadanie 19.2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego [...].	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 1) Zdający rozróżnia typy ładu międzynarodowych (monocentryczny, dwubiegunowy, policentryczny), odwołując się do historii XX i XXI wieku; przedstawia na przykładach znaczenie supermocarstw dla funkcjonowania tych ładów. 19) Zdający przedstawia cele i główne działania inicjatyw międzynarodowych [...].

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu do każdej z dwóch tez.

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu do jednej z tez.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Teza 1. – G7, której dotyczy materiał 1., ma charakter platformy współpracy, nie ma struktury organizacyjnej z własnymi organami.

Teza 2.

Typ 1.: Materiał 2. dotyczy NATO – organizacji, w której dominującą pozycję mają USA, ale nie ma zgody ogólnoświatowej na rolę NATO określaną przez USA czy samo NATO.

Typ 2.: Materiał 1. pokazuje, że państwa G7 nie we wszystkim popierają USA, przy tym z materiału wyłania się rola Chin jako mocarstwa, którą to rolę niektóre z państw G7 akceptują.

Zadanie 20.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego [...].	(ZR) XIV. Integracja europejska. 3) Zdający przedstawia [...] najważniejsze postanowienia aktów prawa pierwotnego: Traktatu o Unii Europejskiej (traktatu z Maastricht), traktatu amsterdamskiego [...]. 8) Zdający [...] przedstawia pozycję i zadania Wysokiego Przedstawiciela Unii Europejskiej ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 8) Zdający wymienia obowiązujące akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F

2. P

Zadanie 20.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIV. Integracja europejska. 3) Zdający przedstawia [...] najważniejsze postanowienia aktów prawa pierwotnego: Traktatu o Unii Europejskiej (traktatu z Maastricht) [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 9) Zdający przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Oznacza to, że obywatelstwo unijne nie występuje bez obywatelstwa państwa członkowskiego – każdy obywatel państwa członkowskiego UE jest jednocześnie obywatelem UE.

Zadanie 21. (0–5)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] oraz interpretacji innych źródeł [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający [...] wybiera odpowiednie mechanizmy dochodzenia [...] praw. (ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie. 5) Zdający korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza pisma do organów władz.	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 7) Zdający przedstawia strukturę sądu rejonowego, okręgowego [...]. 11) Zdający analizuje kazusy z zakresu prawa [...] spadkowego. 18) Zdający [...] pisze pozew w sprawie cywilnej. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne. 5) Zdający wyjaśnia podstawowe instytucje prawne prawa [...] spadkowego w Rzeczypospolitej Polskiej ([...] spadek, dziedziczenie ustawowe i testamentowe, zachówek). 7) Zdający przedstawia przebieg postępowania cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony [...].

Zasady oceniania

- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i z jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i z jedną – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania.

** Przez właściwą konstrukcję należy rozumieć właściwe rozplanowanie pisma wraz z miejscem i datą (pod warunkiem właściwego określenia typu pisma) oraz podpisem.*

Kategorie elementów składowych:

- 1) właściwe oznaczenie stron, sądu, wydziału sądu, nazwy pisma i wartości sporu;
- 2) właściwie sformułowane żądanie i uzasadnienie.

Przykładowa odpowiedź

Kielce, 15 listopada 2021 r.
Sąd Rejonowy, Wydział Cywilny
ul. Warszawska 44, 25-312 Kielce

Powódka: Lidia Szpak
ul. Jasna 109, 44-100 Gliwice

Pozwany: Zdzisław Lis
ul. Kwiatowa 227, 15-950 Białystok

Pozew o zachowek

Wartość przedmiotu sporu: 75 000 zł (siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych)

W imieniu własnym wnosze o:

1. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 75 000 zł wraz z należnymi ustawowymi odsetkami (za opóźnienie),
2. (przeprowadzenie rozprawy również w nieobecności powódki),
3. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu (wg norm przepisanych).

Uzasadnienie

Zmarły ojciec stron, Henryk Lis, w testamencie określił jako spadkobiercę pozwanego, ale nie pozbawił w nim prawa do zachowku pozostałych osób, które dziedziczyłyby po nim w przypadku dziedziczenia ustawowego (do których powódka jako jedno z pięciorga dzieci zmarłego – w myśl art. 931 § 1 k.c. – się zalicza). Tylko wskazane osoby byłyby powołane do spadku z ustawy.

Wartość spadku to siedemset pięćdziesiąt tysięcy złotych. Powódka – w związku z art. 991 § 1 i 2 k.c. – wnosi zatem o należyty jej zachówek, a więc o zapłatę od pozwanego sumy 75 tys. złotych.

Lidia Szpak

Zadanie 22. (0–7)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 1) Zdający wyjaśnia [...] procesy społeczne, w tym etniczne [...]. (ZR) 2) Zdający analizuje różnorodne postawy i zachowania społeczno-polityczne oraz działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego. (ZR) 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. (ZR) 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych [...]. (ZP) 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...]. (ZP) 4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski i formułuje opinie. 4) Zdający wykorzystuje informacje do tworzenia własnej złożonej wypowiedzi oraz rozważania różnych rozwiązań w obszarze społeczno-politycznym. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne [...] oraz szuka ich rozwiązań [...]. (ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie. 2) Zdający tworzy strategię argumentowania [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 6) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej; rozważa różne możliwości jego rozwiązania. (ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 3) Zdający przedstawia elementy dziedzictwa kulturowego etnicznej grupy mniejszościowej w Rzeczypospolitej Polskiej (mniejszości narodowe i etniczne, grupa posługująca się językiem regionalnym, imigranci). 10) Zdający wyjaśnia kwestię akulturacji i asymilacji grup mniejszościowych, w tym migranckich [...]. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 6) Zdający [...] rozpoznaje przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji i stygmatyzacji oraz przedstawia możliwe sposoby przeciwstawiania się tym zjawiskom. (ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 1) Zdający wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grupy posługującej się językiem regionalnym w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 2) Zdający przygotowuje materiał [...] na temat działań [...] grupowych w życiu publicznym. (SP) VIII. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna. 1) Zdający wyjaśnia, co oznacza być Polakiem lub członkiem innej wspólnoty narodowej/etnicznej oraz co łączy człowieka z ojczyzną – Polską [...].

Zasady oceniania

- 7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu.
- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem w pełni i z dwoma – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu oraz o właściwej strukturze i logice wyводу, ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z dwoma – częściowo.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z jednym – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu ALBO brak rozwiązania.

Aspekty tematu:

- 1) przedstawienie – z odniesieniem do ustawowego definiowania – argumentów za uznaniem Wietnamczyków będących obywatelami polskimi za mniejszość narodową oraz zgłoszenie postulatu korekty jednego z ustawowych warunków uzyskania takiego statusu;
- 2) przedstawienie – wynikających z praw człowieka – możliwości działań członków grupy mniejszościowej Wietnamczyków na rzecz zachowania własnej tożsamości kulturowej oraz uzasadnienie, że uzyskanie statusu mniejszości narodowej gwarantowałoby większą ochronę tej tożsamości w przypadku dzieci i młodzieży;
- 3) przedstawienie propozycji działań organizacji (w której reprezentanta wcielił się zdający) na rzecz: rozwoju tożsamości kulturowej grupy mniejszościowej Wietnamczyków oraz integracji społecznej i obywatelskiej – działań możliwych po uzyskaniu przez tę grupę statusu mniejszości narodowej.

Przykładowa odpowiedź

Jako reprezentantka stowarzyszenia Wietnamczyków w Polsce, chciałabym podkreślić, że przedstawiciele tej etniczności pojawiali się w naszym kraju od początku lat 50. XX wieku, na ogół w związku ze studiami. Wielu z nas pozostało w Polsce i tu zakładało swoje rodziny, rozpoczynało także pracę i wychowywało swoje dzieci. Dziś oni, my – ich potomkowie – jesteśmy obywatelami Polski o mniejszościowym, niepolskim pochodzeniu etnicznym. Akulturacja większości z nas nie jest tożsama z asymilacją – odróżniamy się w sposób istotny od większości obywateli Polski językiem, kulturą i tradycją, które nie zatraciły charakteru wietnamskiego. Dążymy także do ich zachowania. Zarówno dawni migranci i ich potomkowie, jak i Wietnamczycy – przedstawiciele migracji z okresu III RP mają świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej, są ukierunkowani na jej wyrażanie i ochronę.

Ubiegamy się jako organizacja o przyznanie Wietnamczykom statusu mniejszości narodowej (jako że naród wietnamski ma własne państwo). Postulujemy zatem, by w odpowiedniej ustawie zmienić przepis o konieczności zamieszkiwania Polski przez minimum 100 lat na lat 70. Uzyskanie tego statusu pozwoliłoby wzmocnić nie tylko tożsamość naszej grupy mniejszościowej, ale i działać na rzecz integracji obywatelskiej i akulturacji do polskości tych przedstawicieli naszej grupy, którzy nie mówią lub słabo mówią w języku polskim.

Status mniejszości narodowej umożliwiłaby wprowadzenie do kilku szkół lub jednej szkoły w każdym większym mieście, gdzie nasza grupa mieszka (Warszawa, Łódź, Szczecin, Gdańsk, Kraków, Wrocław i Zielona Góra), nauki języka mniejszości oraz nauki historii i kultury naszej mniejszości. Z pewnością sprzyjałoby to umocnieniu używania literackiej formy naszego języka oraz dało nam większe poczucie świadomości historycznej. Bez statusu mniejszości narodowej staramy się chronić własną tożsamość, wychowywać dzieci w naszej, wietnamskiej kulturze. Mamy stowarzyszenia czy ośrodki kulturalne – przypomnijmy, że obok wietnamskiej pagody na warszawskiej Pradze znajdowało się także centrum kultury wietnamskiej, ale budowa oraz utrzymanie obu obiektów powstały z funduszy prywatnych. Korzystamy zatem z klasycznych uprawnień wynikających z praw i wolności człowieka.

Uważamy jednak, że jako wieloletni obywatele Polski powinniśmy korzystać ze swoistej akcji afirmatywnej, którą państwo polskie – w zgodzie z normami prawa wewnętrznego i międzynarodowego – daje mniejszościom narodowym i etnicznym. Przyznanie statusu mniejszości narodowej umożliwiłoby także uzyskanie dotacji podmiotowych i celowych dla naszej organizacji, a mamy wiele pomysłów na rzecz ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej polskich Wietnamczyków, a także na rzecz integracji obywatelskiej i społecznej. Wydaje się, że organizacja dni kultury wietnamskiej realizowałaby oba cele – zarówno rozwijałaby tożsamość polskich Wietnamczyków, jak i poprzez pokazanie tejże kultury obywatelom Polski z większości etnicznej (oraz innych niż wietnamska narodowości mniejszościowych) pozwalałaby na lepsze zrozumienie naszej kultury, a co za tym idzie – dawała integrację. Podobnie dwoistą rolę (także z uwagi na słabszą znajomość języka polskiego przez tych z nas, którzy nie uczyli się w polskiej szkole) mogłoby wypełniać czasopismo naszej mniejszości, w którym wszelkie teksty byłyby dwujęzyczne – polskie i wietnamskie. A to tylko dwa z naszych pomysłów.